Modtager: Miljøministeriet
E-mail: mim@mim.dk, pefjh@mim.dk, kknud@mim.dk
Evt. J.nr. 2026 – 5455

Dato: 3. november 2026

Høringssvar: Udkast til lovforslag om forbud mod anvendelse af pesticider og spildevandsslam og udbringning af forurenet jord i sårbare grundvandsdannende områder

Overordnede bemærkninger
Danske Vandværker er brancheorganisation for godt 1.600 vandforsyninger, primært private og forbrugerejede, og arbejder for, at Danmark også i fremtiden skal kunne basere sin drikkevandsforsyning på rent grundvand med så lidt videregående vandbehandling som muligt.

Derfor hilser Danske Vandværker lovforslaget meget velkommen. Det er et markant og nødvendigt skridt i retning af en langt stærkere beskyttelse af de grundvandsressourcer, som vores drikkevand afhænger af. Efter årtiers manglende indsats bliver der nu lagt op til konkret handling. Det fortjener stor anerkendelse, og Danske Vandværker bakker op om lovforslagets hovedpunkter samt en hurtig implementering.

Vi deler ministeriets vurdering af, at forsigtighedsprincippet er et relevant og nødvendigt udgangspunkt for beskyttelsen af vores grundvandsressourcer. Vi er samtidig enige i, at forsigtighedsprincippet er et anerkendt princip, som inden for de rammer og hensyn, der er beskrevet i lovforslaget, kan anvendes i overensstemmelse med EU-retten ud fra legitime hensyn til beskyttelse af menneskers sundhed og miljø.

Specifikke bemærkninger
Danske Vandværker har følgende specifikke bemærkninger.

Alt beregnede Sårbare Grundvandsdannende Områder (SGO) skal beskyttes
Danske Vandværker finder det meget problematisk, at de af Miljøstyrelsen beregnede SGO afgrænses til de dele, der ligger inden for vandværkernes nuværende indvindingsoplande.

Når Miljøstyrelsen har kortlagt et område som sårbart og vigtigt for grundvandsdannelsen, giver det ikke mening at lade beskyttelsen stoppe ved en administrativ grænse. Med den foreslåede afgrænsning risikerer ca. 37.000 ha. eller knap 15 procent af det beregnede SGO på landsplan at stå uden beskyttelse, og lokalt kan det være langt mere (beregnet på SGO-data pr. 27. oktober 2026). Eksempelvis er af vores medlemmer Nørskovlund Vandværk, hvor omkring halvdelen af det beregnede SGO ligger uden for indvindingsoplandet, og dermed ikke vil blive omfattet af sprøjteforbuddet.

Danske Vandværker er bekendt med, at indvindingsoplandene flere steder forventes tilpasset i forbindelse med SGO-udpegningen. Det kan muligvis mindske problemets omfang, men ændrer ikke ved den principielle udfordring: De SGO-områder der falder uden for indvindingsoplandene, er beregnet af Miljøstyrelsen efter samme faglige kriterier som de øvrige og er dermed identificeret som sårbare grundvandsdannende områder. Når disse områder alligevel udelades fra beskyttelsen, reduceres den beskyttelse, som SGO-kortlægningen har identificeret som relevant for den pågældende kildeplads. Da SGO samtidig afspejler den nuværende indvinding, kan afgrænsningen betyde, at SGO med betydning for den fremtidige indvinding fra samme kildeplads ikke beskyttes efter hensigten.

Danske Vandværker I Solrød Center 20 C I 2680 Solrød Strand
Tlf.: 56 14 42 42 I raad@danskevv.dk I www.danskevv.dk I CVR: 9513 9655

Danske Vandværkers klare opfordring er derfor, at hele det af Miljøstyrelsen udpegede SGO beskyttes. Ellers risikerer vi at efterlade sårbart grundvand ubeskyttet og svække beskyttelsen af både den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning.

Alt jordudlægning bør forbydes
Danske Vandværker finder det positivt, at lovforslaget også adresserer udbringning af jord i forbindelse med et nationalt sprøjteforbud. Vi vurderer dog, at forslaget ikke i tilstrækkelig grad tager højde for den grundlæggende udfordring, der er med jordudlæg i forhold til beskyttelse af drikkevandet, da man kun forbyder udlægning af forurenet jord.

Der findes ikke uforurenet jord i Danmark. I 2025 indsamlede mere end 30.000 skoleelever jordprøver fra hele landet, som efterfølgende blev analyseret af forskere fra blandt andet Aarhus Universitet, Aalborg Universitet og DTU. Undersøgelsen viste, at ingen af de analyserede jordprøver var fri for menneskeskabte stoffer og på tværs af knap 1.000 prøver blev der fundet over 100 forskellige kemikalier, og PFAS blev påvist i omkring 80 pct. af prøverne.

Hovedgrunden til at jord klassificeres som ren eller uforurenet, er at de prøver, vi bruger ikke er tidssvarende. Regelsættet bygger som udgangspunkt på analyser af en begrænset række forureningsparametre, som omfatter primært tungmetaller, oliekomponenter og PAH-forbindelser, mens nyere problemstoffer for vores grundvand som PFAS og mange pesticider som udgangspunkt ikke indgår i de obligatoriske analyser. Det er i stedet op til den enkelte kommune at vurdere, om der er behov for supplerende undersøgelser. Dermed kan jord, der klassificeres som ”ren” eller kun lettere forurenet indeholde stoffer, som ikke er blevet undersøgt i forbindelse med jordflytningen. Dette er særligt relevant i sårbare grundvandsdannende områder, hvor selv lave koncentrationer af mobile og svært nedbrydelige stoffer kan udgøre en uacceptabel risiko for fremtidens drikkevand.

Samtidig er der en udfordring med, at koncentrationen af et stof i jorden ikke nødvendigvis siger noget om risikoen for grundvandet. Derfor er der behov for, at jordprøverne suppleres med udvaskningsprøver, som kan vise, hvad og i hvilke koncentrationer der faktisk kan udvaskes fra jorden og sive ned til grundvandet.

Ved den nuværende formulering af lovforslaget er der en stor risiko for, at man fortsat udlægger pesticider på de sårbare områder, hvor grundvandet dannes, stik imod lovens intention om netop at beskytte grundvandet mod de selvsamme pesticider.

På Smidstrup Vandværk oplevede man fra den ene dag til den anden, at der blev udlagt 80.000 tons ”ren” jord (miljøklasse 0) tæt på vandværkets boringer. Efterfølgende kunne vandværket via egne målinger konstatere fund af PFAS, pesticider og andre miljøfremmede stoffer i jorden, fordi jorden kom fra tidligere gartnerier og byggepladser i hovedstadsområdet.

Vigtigt med opmærksomhed på nitrat
Beskyttelsen af grundvandet må imidlertid ikke stoppe her. Lovforslaget løser ikke den væsentlige udfordring med nitrat i de områder, hvor grundvandet er særligt sårbart over for nitratudvaskning. Danske Vandværker anerkender, at et generelt forbud mod gødskning i alle SGO-områder ikke vil være fagligt begrundet, fordi nitratsårbarheden blandt andet afhænger af geologi og jordbundsforhold. Men netop derfor bør et naturligt næste skridt være en målrettet og fagligt funderet beskyttelse mod nitrat i de områder, hvor grundvandet er dokumenteret nitratfølsomt, med en direkte kobling til SGO de steder, hvor det er relevant.

Hvis ambitionen er at fremtidssikre Danmarks rene drikkevand, skal vi beskytte grundvandet mod de væsentlige forureningskilder dér, hvor grundvandet er sårbart og bliver dannet. Lovforslaget tager et historisk skridt på pesticidområdet og derudover bør der handles med samme konsekvens over for nitrat.

Risiko ved at gøre indsatsplaner til en kan-opgave
Danske Vandværker anerkender behovet for at gentænke den kommunale indsatsplanlægning, som hidtil ikke har fungeret tilfredsstillende. Samtidig er det vigtigt at fastholde, at indsatsplanerne giver mulighed for en bredere grundvandsbeskyttelse end SGO og dermed kan supplere SGO-beskyttelsen. De kommunale indsatsplaner er nemlig i høj grad med til at understøtte og sikre beskyttelsen af områder, hvor der i fremtiden også skal kunne indvindes grundvand.

Vi ser derfor en risiko ved at ændre indsatsplanlægningen fra en skal- til en kan-opgave, da det kan føre til en nedprioritering af indsatsen, særligt i kommuner med begrænsede ressourcer, og dermed kan ændringen medfører forskelle i grundvandsbeskyttelsen på tværs af landet.

Opfordring til samtænkning mellem BNBO- og SGO-lovgivning
Danske Vandværker hilser det velkomment, at der i lovforslaget er taget stilling til retsstillingen, når der er overlap mellem BNBO- og SGO-områder og at man har valgt en model, hvor SGO-lovgivningen er gældende ved overlap.

Vi så dog gerne, at den nye lovgivning for SGO også gjaldt for BNBO og dermed forenklede reglerne, vandværkerne skal administrere efter.

Det er administrativt vanskeligt at operere med to forskellige regelsæt, når de i praksis har samme overordnede formål: at beskytte grundvandet mod forurening. Hvis BNBO og SGO reguleres efter forskellige modeller, risikerer kommuner, vandværker, lodsejere og myndigheder at skulle navigere i parallelle processer, forskellige kompensationsprincipper og uensartede administrative krav.

Danske Vandværker foreslår, at reglerne for de to områder samtænkes, og der etableres en overgangsordning for BNBO, så fremtidigt udpegede boringsnære beskyttelsesområder omfattes af samme regelsæt som de sårbare grundvandsdannende områder (SGO). Målet bør være at skabe én samlet, enkel og administrerbar model for den målrettede beskyttelse af grundvandet.

Vigtigt med sanktioner og kontrol
Danske Vandværker bakker op om, at der fastsættes sanktioner, som kan understøtte en effektiv efterlevelse af sprøjteforbuddet. Det er imidlertid afgørende, at ansvars- og opgavefordelingen i kontrollen fremgår klart, herunder hvem der fører tilsyn, og hvilken rolle kommunerne eventuelt skal have. Der bør samtidig sikres en effektiv kontrol med anvendelsen af pesticider på private arealer inden for SGO, herunder, hvor arbejdet udføres af professionelle med sprøjtecertifikat.

Danske Vandværker foreslår derfor, at ejendomme med private arealer inden for SGO registreres, og at professionelle virksomheder med sprøjtecertifikat pålægges at indberette arbejde udført inden for SGO. En sådan indberetningsordning vil styrke grundlaget for kontrollen og understøtte, at sprøjteforbuddet også håndhæves effektivt på private arealer.

En eventuel kompensation skal ikke betales af forbrugerne
Danske Vandværker er tilfredse med, at der i lovforslaget er lagt op til, at man med lovforslaget for SGO har valgt en anden model for erstatnings- eller kompensationsforhandlinger end tilfældet var med BNBO.

BNBO har vist sig at være en kompliceret og meget uens proces både i forhold til tid, men også med hensyn til erstatningernes størrelse, og den ekstra udgift det har betydet for forbrugerne på de vandværker, der har skulle betale lodsejerne.

Derfor hilser vi velkomment, at der i lovforslaget ikke er lagt op til at vandværkerne – og deres forbrugere – skal betale for en eventuel kompensation til evt. berørte lodsejere.

Danske Vandværker står til rådighed, hvis vores høringssvar medfører spørgsmål eller ønske om en yderligere afklaring.

Venlig hilsen

Lise Lotte Toft, direktør
Danske Vandværker